

Komentarz uzupełniający komunikat Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej nr 5 z dnia 18 października 2018 r. (dotyczący działań syndyków domagających się od członków Kas kwot z tytułu dodatkowej odpowiedzialności).

Syndycy niektórych SKOK-ów, w stosunku do których została ogłoszona upadłość, kierują do członków Kasy wezwania do zapłaty kwoty dodatkowej odpowiedzialności członkowskiej z tytułu pokrycia strat SKOK-u, wskazując na okoliczność, że członkowie objęli w SKOK-u udziały członkowskie, zaś w statucie SKOK-u znajduje się zapis o tym, że członkowie tej Kasy ponoszą odpowiedzialność za jej stratę do podwójnej wysokości wniesionych udziałów. Temat ten chętnie podejmują media, podając często niesprawdzone, niepełne czy niedokładne informacje. Ich efektem jest obserwowane z niepokojem przez Kasę Krajową narastające zjawisko chęci rezygnacji z członkostwa w Kasach. Dotyczy to także SKOK-ów wykazujących dobre wyniki finansowe. Kasa Krajowa, chcąc zapobiegać takim niekorzystnym tendencjom oraz mając na uwadze nadrzędny interes członków Kas - także w przyszłości - stoi na stanowisku, że najlepszym rozwiązaniem problemu interpretacji istniejących zapisów prawnych będzie ich taka zmiana, która skutecznie uniemożliwi podwyższanie odpowiedzialności członków SKOK-ów za straty powstałe w Kasie do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów. Kasa Krajowa zabiega o skreślenie art. 26 ust. 3 ustawy o skok.

W związku z powyższym Kasa Krajowa zwróciła się do Pani Teresy Czerwińskiej, Minister Finansów z prośbą o pilne zakończenie prac analitycznych w zakresie skreślenia tego zapisu ustawowego i podjęcia inicjatywy legislacyjnej w tym kierunku.

Jednocześnie Kasa Krajowa, w stosunku do działań podejmowanych aktualnie przez część syndyków, i nagłaśnianych przez media, zajmuje nieodmiennie stanowisko, którego istota sprowadza się do tego, że dochodzenie przez syndyków masy upadłościowej od członków SKOK-ów zapłaty kwot z tytułu dodatkowej odpowiedzialności jest pozbawione podstaw prawnych.

Syndycy ci pomijają całkowicie zarówno cel instytucji dodatkowej odpowiedzialności członkowskiej, jak i zdarzenia prawne, które muszą zaistnieć, aby spółdzielnia, jaką jest spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa mogła zażądać od swoich członków wpłat z tytułu dodatkowej odpowiedzialności członkowskiej.

Po pierwsze pokrycie straty bilansowej Kasy, nie ma na celu zabezpieczenia interesów wierzycieli Kasy na wypadek ogłoszenia jej upadłości, lecz – poprzez wzmocnienie stabilności finansowej Kasy – ma służyć zapewnieniu ciągłości (kontynuacji) jej działania.

W przypadku upadłości SKOK syndyk nie kontynuuje prowadzenia przedsiębiorstwa upadłego (ogłoszenie upadłości jest zawsze, z mocy ustawy, poprzedzone decyzją Komisji Nadzoru Finansowego o zawieszeniu działalności SKOK-u), zatem nie istnieje podstawa prawna do pokrycia przez syndyka starty bilansowej SKOK-u.

Pokrycie starty bilansowej SKOK-u może nastąpić wyłącznie w związku z dokonaniem przez najwyższy organ spółdzielni (Zebranie Przedstawicieli Członków) zatwierdzenia sprawozdania finansowego Kasy, zgodnie z art. 53 ust. 3 ustawy o rachunkowości, w myśl którego podział lub pokrycie wyniku finansowego netto może nastąpić po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego przez organ zatwierdzający. Skoro w myśl art. 53 ust. 2a w zw. z art. 53 ust. 1 ustawy o rachunkowości sprawozdanie finansowe jednostek, co do których ogłoszono upadłość nie podlega zatwierdzeniu, to zgodnie z art. 53 ust. 3 pokrycie wyniku finansowego netto dokonane bez uprzedniego zatwierdzenia sprawozdania finansowego jest nieważne z mocy prawa.

Celem czynności syndyka nie jest pokrycie straty poniesionej przez SKOK, a zaspokojenie jej wierzycieli, w stosunku do których członkowie SKOK-u nie ponoszą odpowiedzialności.

W związku z powyższym – w ocenie Kasy Krajowej – działania takiego syndyka (przykładem SKOK Jowisz) naruszają nie tylko art. 26 ust. 3 ustawy o skok, ale także art. 19 § 3 prawa spółdzielczego.

Warto podkreślić, iż okoliczność, że pokrycie straty z dodatkowej odpowiedzialności członków spółdzielni wiąże się z jej podstawą prawną w postaci uchwały zebrania przedstawicieli członków, która to uchwała, w myśl przepisu art. 42 § 1 w zw. z art. 37 § 2 prawa spółdzielczego, wiąże wszystkich członków spółdzielni i wszystkie jej organy. Tylko Zebranie Przedstawicieli Członków SKOK władne jest – ze skutkiem wiążącym dla jej członków – pokryć stratę z dodatkowej odpowiedzialności i skutecznie zobowiązać członków spółdzielni do dokonania wpłat z tego tytułu. W przypadku zarządzenia syndyka masy upadłościowej brak jest podstawy prawnej, z której można by wywodzić wiązanie jego zarządzeniem członków SKOK-u w upadłości. Członkowie ci, wzywani przez syndyka do zapłaty z tytułu dodatkowej odpowiedzialności członkowskiej nie mają obowiązku zastosowania się do takiego wezwania, gdyż nie zostało ono sformułowane przez Zebranie Przedstawicieli.

To nie jest tylko stanowisko Kasy Krajowej.

Biorąc pod uwagę, iż dochodzenie przez syndyków roszczeń z tytułu dodatkowej odpowiedzialności członkowskiej stało się źródłem poważnych problemów społecznych, w szczególności zaniepokojenia członków, Kasa Krajowa zajmowała już stanowisko w tej sprawie, poprzedzając jego sformułowanie zasięgnięciem opinii prawnych specjalistów z zakresu prawa spółdzielczego. Wyrazili oni jednoznaczny pogląd, że uruchomienie dodatkowej odpowiedzialności członkowskiej jest immanentnie związane z dokonaniem przez najwyższy organ spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej czyli Zebranie Przedstawicieli Członków zatwierdzenia sprawozdania finansowego spółdzielni za rok obrachunkowy i podjęcia przez ten organ uchwały o pokryciu straty w celu kontynuowania działalności spółdzielni.

W tym samym przedmiocie stanowisko zajęła także Prokuratura Krajowa w materiale opublikowanym na stronie internetowej Prokuratury Krajowej pk.gov.pl z dnia 19 czerwca 2017 r. pod tytułem: „Prokuratura staje w obronie członków SKOK Wołomin”. Czytamy tam między innymi: *W związku z licznymi pismami członków SKOK Wołomin, kwestionującymi uprawnienia syndyka masy upadłości do wzywania członków kasy do uzupełnienia przez nich udziałów do podwójnej wysokości, Departament Postępowania Sądowego Prokuratury Krajowej polecił dokonanie szczegółowej analizy tej sprawy oraz stanu prawnego. Analiza ta wykazała, że syndyk nie ma kompetencji do podejmowania takich działań. W konsekwencji Prokuratura Okręgowa Warszawa – Praga w Warszawie, działając na polecenie Departamentu Postępowania Sądowego Prokuratury Krajowej skierowała pismo do Sędziego – Komisarza Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie X Wydział Gospodarczy do spraw upadłościowych i naprawczych, który sprawuje nadzór nad czynnościami syndyka, wskazujące, iż czynności podjęte przez syndyka, związane z dochodzeniem od członków SKOK Wołomin roszczeń związanych z ich odpowiedzialnością za straty kasy do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów, są nieuzasadnione.*

Warto także podkreślić, iż syndyk masy upadłościowej SKOK-u Jowisz, pan Mirosław Możdżeń w publikacji *Prawo upadłościowe. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 1051 - 1052, przedstawił następujący pogląd: *„W kontekście obowiązku ściągnięcia wierzytelności spółdzielczej kasy oszczędnościowo - kredytowej pojawia się kontrowersyjna kwestia tzw. podwójnej odpowiedzialności członków kasy za jej straty. Każdy członek jest obowiązany posiadać co najmniej jeden zadeklarowany i wpłacony udział (art. 13 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych). Z wpłat udziałów członkowskich powstaje fundusz udziałowy, który stanowi fundusz własny kasy. Fundusze własne kasy określa art. 24 wskazanej ustawy. Do funduszy własnych należy również fundusz zasobowy powstający z wpłat wpisowego wnoszonego przez członków oraz nadwyżki bilansowej. W przypadku powstania w kasie straty bilansowej pokrywa się ją z funduszu zasobowego, a w części przekraczającej fundusz zasobowy – z funduszu udziałowego. Jednakże zgodnie z art. 26 ust. 3 wskazanej ustawy odpowiedzialność członków kas za straty powstałe w kasie może zostać*

podwyższona w statucie kasy do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów. Oznacza to, że członkowie spółdzielczych kas oszczędnościowo - kredytowych muszą się liczyć z ewentualnym obowiązkiem dodatkowych dopłat w przypadku powstania straty w kasie, jeśli na jej pokrycie nie wystarcza fundusz zasobowy i udziałowy. Jednakże, zdaniem komentującego, organem uprawnionym do podjęcia uchwały w tym zakresie, a więc uchwały w przedmiocie pokrycia straty z dodatkowych dopłat na podstawie art. 26 ust. 3 ustawy i odpowiednich postanowień statutu kasy, jest wyłącznie organ uchwałodawczy działający w kasie. Do spółdzielczych kas oszczędnościowo - kredytowych stosuje się bowiem odpowiednio przepisy ustawy z 16.09.1982 r. – Prawo spółdzielcze (...), a art. 38 § 1 pkt 4 tej ustawy przewiduje, że do wyłącznej właściwości walnego zgromadzenia (w kasach również odpowiednio – zebrania przedstawicieli) należy podejmowanie uchwał w sprawie podziału nadwyżki bilansowej (dochodu ogólnego) lub sposobu pokrycia strat. Ponadto przepisy o organach spółdzielni stosuje się także podczas postępowania upadłościowego, jeżeli z przepisów prawa upadłościowego nie wynika inaczej (art. 134 pr. spół.). Zdaniem komentującego przeciwny wniosek nie wynika z Prawa upadłościowego, gdyż art. 433 pr. upadł., mający odpowiednie zastosowanie do spółdzielczych kas oszczędnościowo - kredytowych, przewiduje rozwiązanie organów zarządczych i nadzorczych, ale nie organów uchwałodawczych. W związku z powyższym należy przyjąć, że w przypadku braku uchwały właściwego organu uchwałodawczego w przedmiocie pokrycia straty kasy z dodatkowych wpłat wynikających z podwójnej odpowiedzialności członków kas, określonej w art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych i statucie kasy, syndyk nie jest uprawniony do podjęcia uchwały w tym zakresie i w konsekwencji nie jest uprawniony do dochodzenia przedmiotowych wierzytelności od członków kasy.